Ekspertgruppe for fremtidens doktorgadsutdanning

Dr. Jonas Stein

Sted og dato

Ekspertgruppens sammensetning

- **Silje Haus-Reve**, professor i innovasjon og regionale studier ved UiS og forsker II ved Norce (leder)
- **Jonas Stein**, viserektor, UiT (nestleder)
- **Jan Magnus Aronsen**, førsteamanuensis, UiO/OUS
- **Asgeir J. Sørensen**, professor, NTNU
- **Linn Merete Sandvoll**, leder og nærings-Ph.d.-kandidat, Kongsberg Defence & Aerospace
- **Lise Rye**, professor, NTNU
- **Taran Thune**, professor, UiO/ forsker I, NIFU
- **Bjarte Bye Løfaldli**, forskingsleder, Kristiansund kommune / førsteamanuensis, HiMolde
- **Lene Tanggaard Pedersen**, professor, Aalborg Universitet

Bakgrunn og formål

- Tiltaket om å etablere en ekspertgruppe ble først omtalt i systemmeldingen (Meld. St. 14 (2024-2025) *Sikker kunnskap i en usikker verden*)
- Bakgrunnen er en sterk økning i antall doktorgrader, men usikkert hvor godt veksten treffer behovet for utvikling, verdiskapning og kompetanse – både i akademia og i arbeidslivet.

Mandat

- Ekspertgruppen skal vurdere hvordan doktorgradsutdanningen i Norge bør utvikles for å møte fremtidige behov i forskning, arbeidsliv og samfunn, og
- gi anbefalinger til myndigheter, forskningsinstitusjoner og privat og offentlig arbeidsliv om tiltak som kan styrke kvalitet og relevans
- Kvalitet i forskerutdanningen skal være et førende prinsipp for arbeidet
- Ekspertgruppen skal gjøre vurderinger og anbefale tiltak separat for følgende overordnede fagområder:
  - Helse
  - Samfunnsfag og humaniora
  - Teknologi og naturvitenskap

Problemstillinger ekspertgruppen skal vurdere

Rammer for forskerutdanningen:	• Lengde på stipendiatperioden • Innretningen på ulike finansieringsordninger og -kilder. • Nasjonalt og lokalt regelverk
Behov for forskerkompetanse i bredden av arbeidslivet	• Særlig i områder av arbeidslivet med behov for omstilling • Virkemidler for å fremme samarbeid og samfinansiering på tvers av sektorer, og modeller for beste paksis • Akademias behov, samt balansen mellom rekrutteringsstillinger og andre stillinger
Nasjonal og internasjonal rekruttering	• I hvilken grad virksomheter utenfor akademia legger til rette for rekruttering av internasjonale arbeidstakere med doktorgrad, og mulige tiltak for å styrke eventuell svak rekrutteringsevne • Behovet for å styrke norske akademiske miljøers evne til å rekruttere nasjonale doktorgradskandidater

Rammer for gruppens arbeid

- Gruppen skal forankre arbeidet og innhente innspill fra forskningssektoren og relevante deler av arbeidslivet underveis.
- Departementet har oppnevnt en referansegruppe som skal involveres i arbeidet

Referansegruppen består av medlemmer fra:

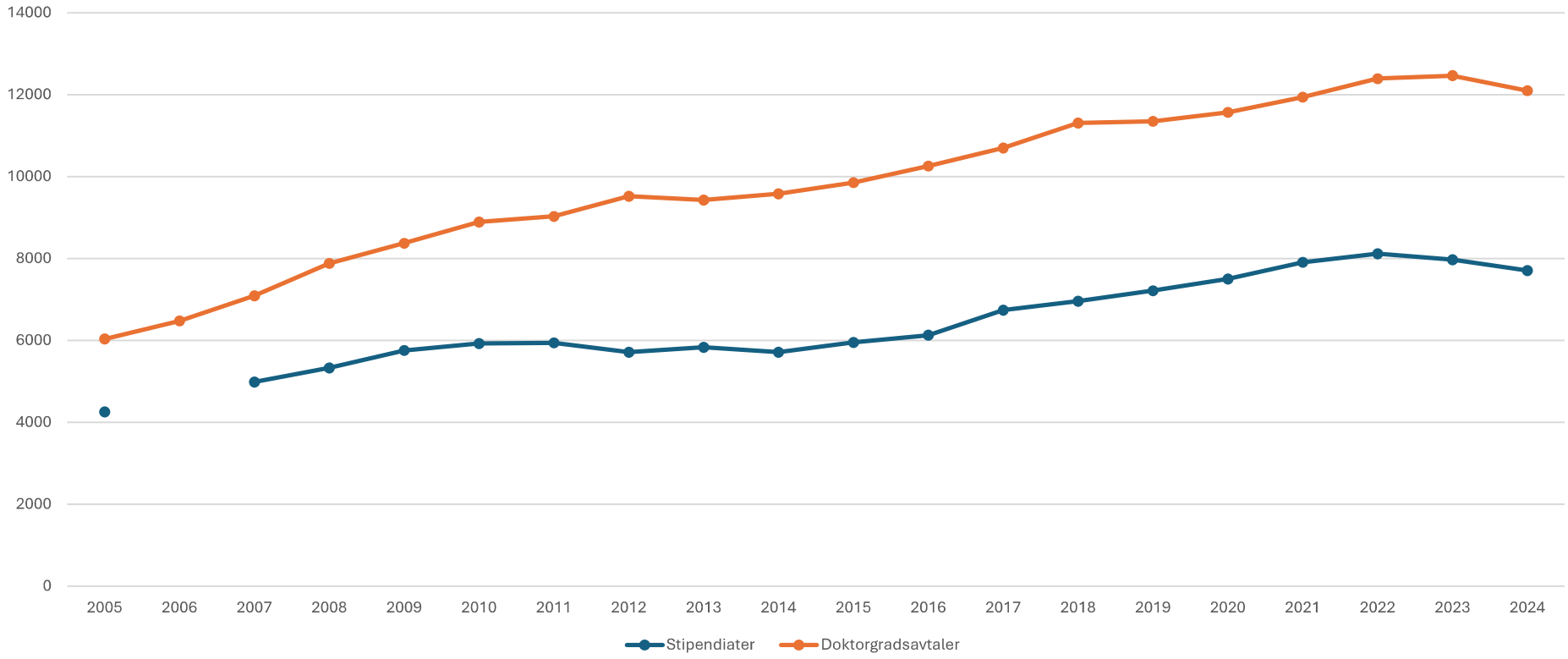
- Stipendiatorganisasjonene i Norge (SiN)
- Akademiet for yngre forskere (AYF)
- Organisasjonen Ferske Forskere
- NSO
- FFA
- Forskerforbundet
- Akademikerne
- Forskningsrådet
- KS
- UHR
- HOD
- AID
- NHO
- Abelia
- Kif-komiteen

Fremdriftsplan

Tidspunkt	Aktivitet/milepæl
2026	
18. og 19. mars	Ekspertgruppemøte
21. april	Ekspertgruppemøte
5. juni	Ekspertgruppemøte og internt seminar med referansegruppen 10:00-11:30
20. og 21. august	Ekspertgruppemøte
Medio september	Digitalt møte med referansegruppen
14. oktober	Ekspertgruppemøte
4. desember	Ekspertgruppemøte og åpent innspillsmøte 10:00-11:30
2027	
Medio januar	Ekspertgruppemøte
Medio februar	Ekspertgruppemøte
1. mars	Overlevering av rapport

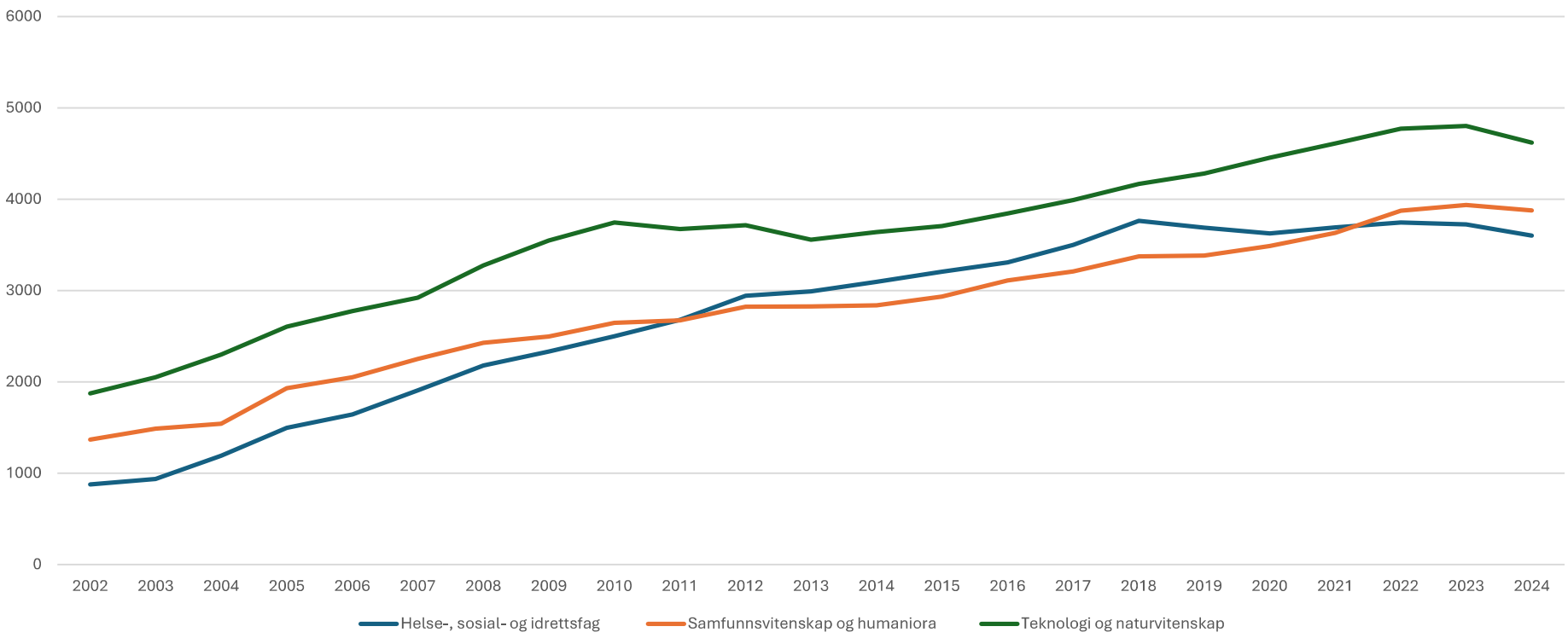
Bakgrunnsinformasjon og sentrale utviklingstrekk

Utvikling i antall doktorgradsavtaler og stipendiater. 2005-2024.

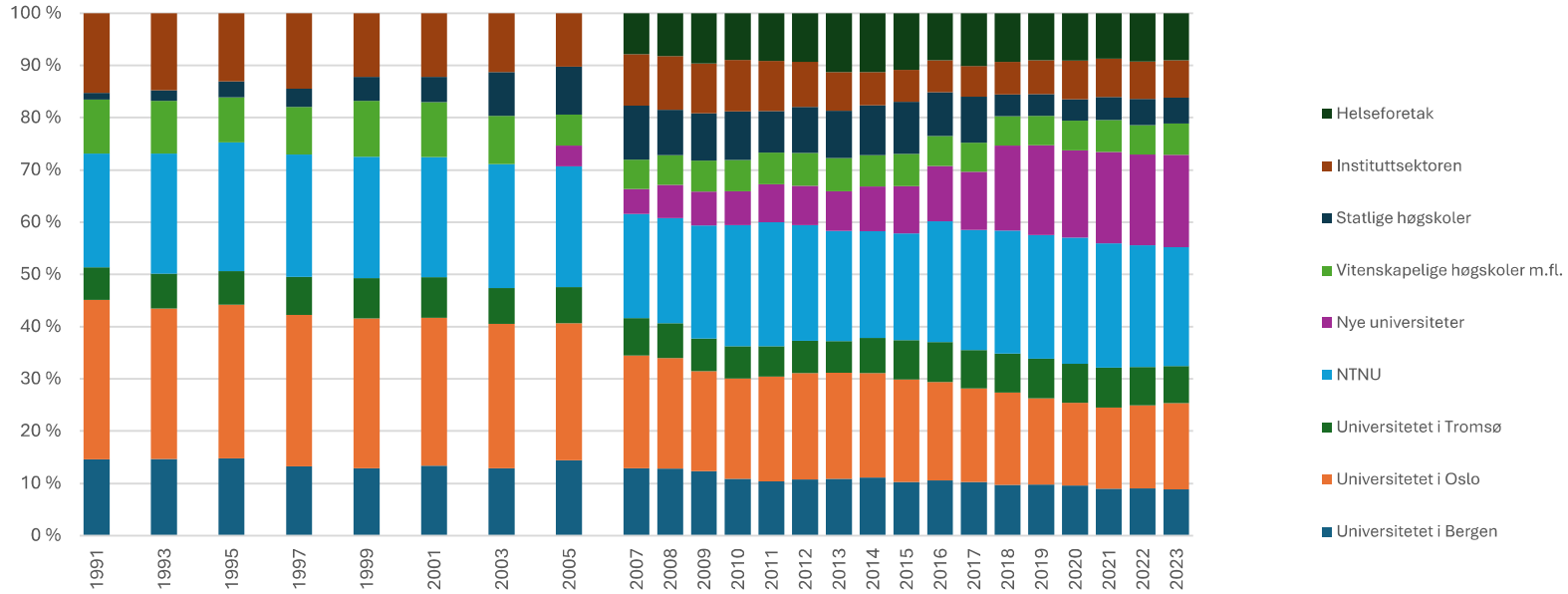
Kilde: SSB og DBH

Utvikling i antall doktorgradsavtaler etter fagområde. 2002-2024.

Kilde: DBH

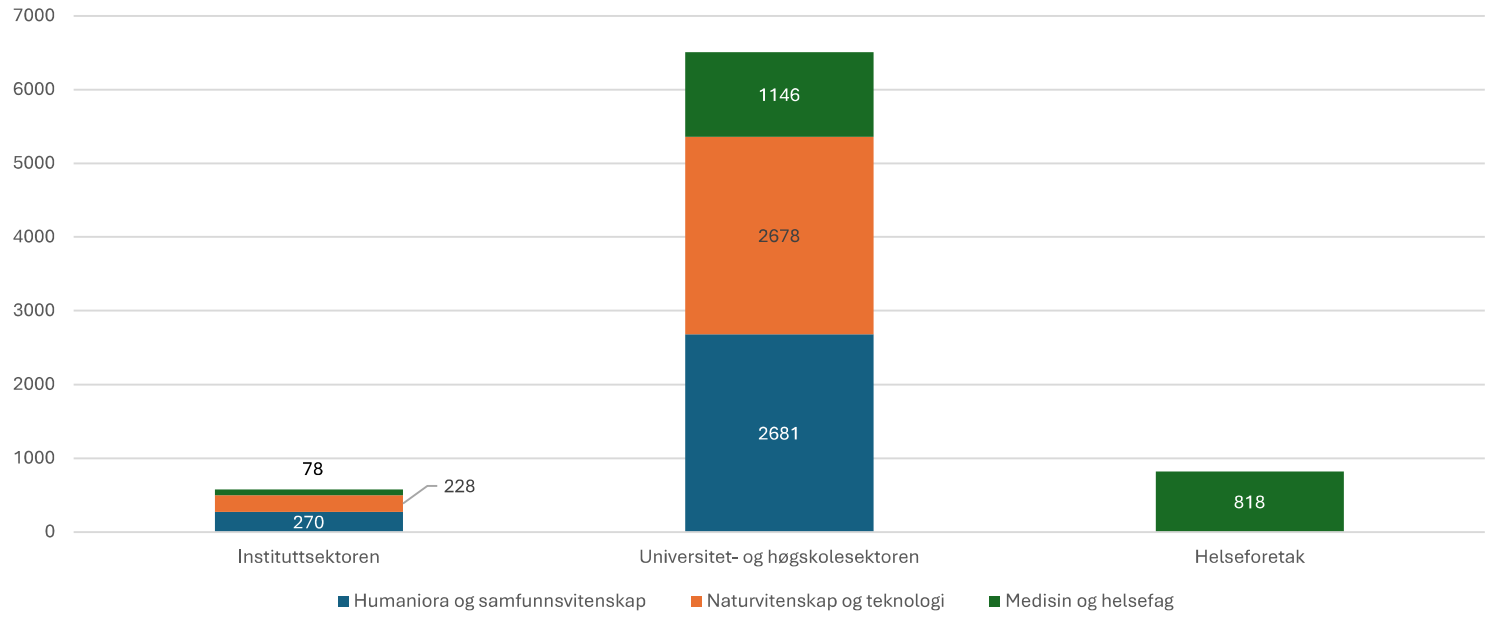
Stipendiater i Norge etter ansettelsessted*. 1991-2023.

** Institusjonene er gruppert etter institusjonstypen de var tilknyttet det aktuelle året. Norges landbrukshøgskole er for eksempel registrert som vitenskapelig høgskole frem til og med 2003, deretter som UMB og universitet. Samtidig er Norges veterinærhøgskole registrert som vitenskapelig høgskole frem til fusjonen med UMB, og inngår i NMBU fra og med 2014. Stipendiater tilknyttet helseforetak inngår under legeutdanningen ved de fire breddeuniversitetene frem til 2007.*

Kilde: SSB, indikatorrapoorten fifur 3.4c

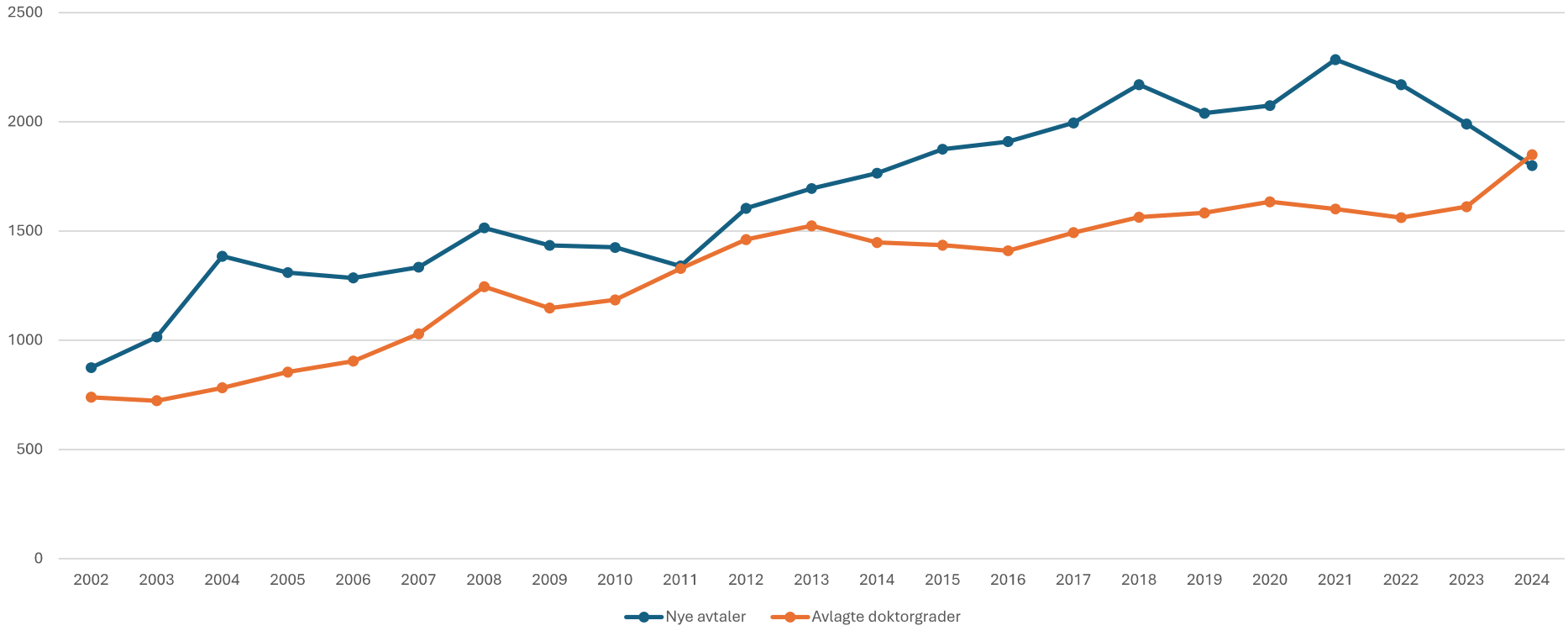
Fordeling av stipendiater* etter sektor og fagområde. 2024.

** Stipendiater inkluderer her også vitenskapelige assistenter (flertallet av disse er i UH-sektoren). Nærings-ph.d. er ikke inkludert ettersom disse ikke tilordnes fagområde.*

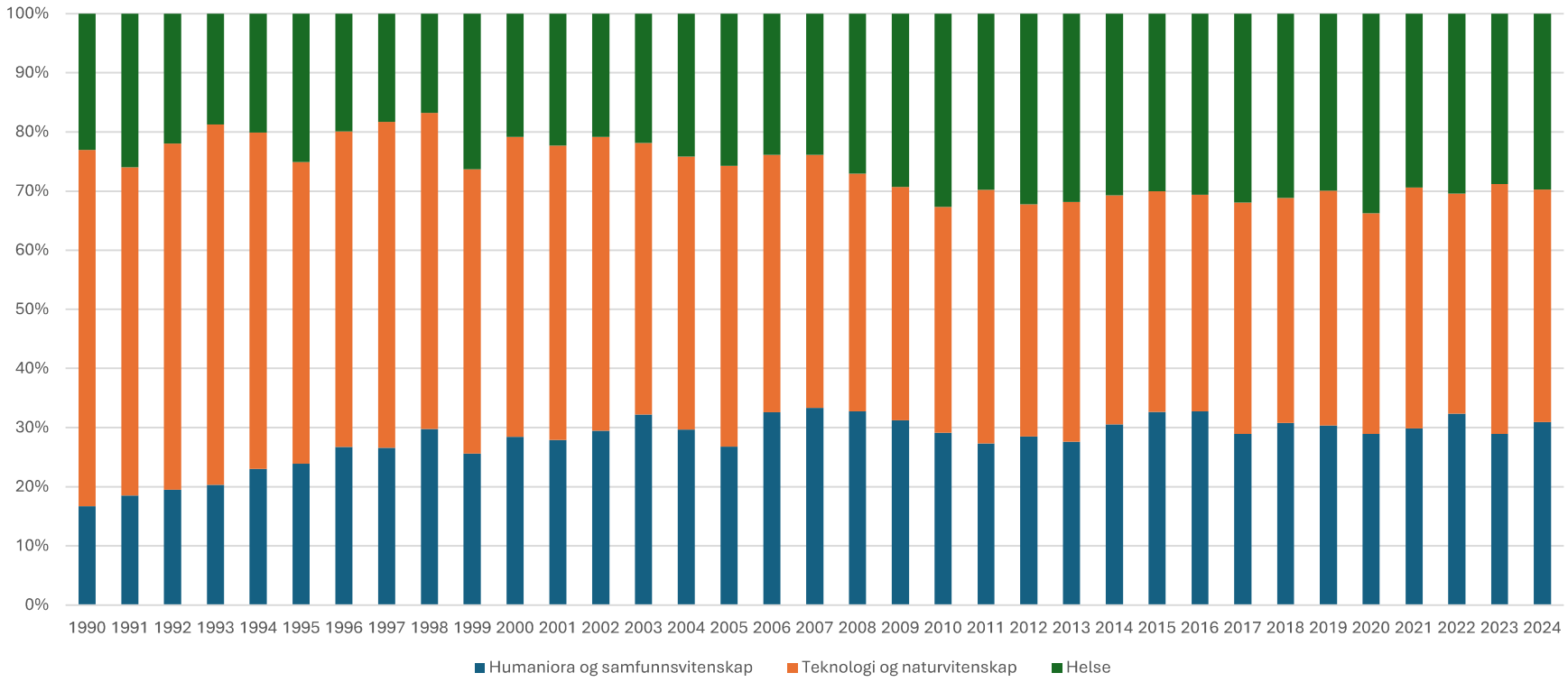
Kilde: SSB-tabell 13924

Utvikling i nye doktorgradsavtaler og avlagte doktorgrader. 2002-2024.

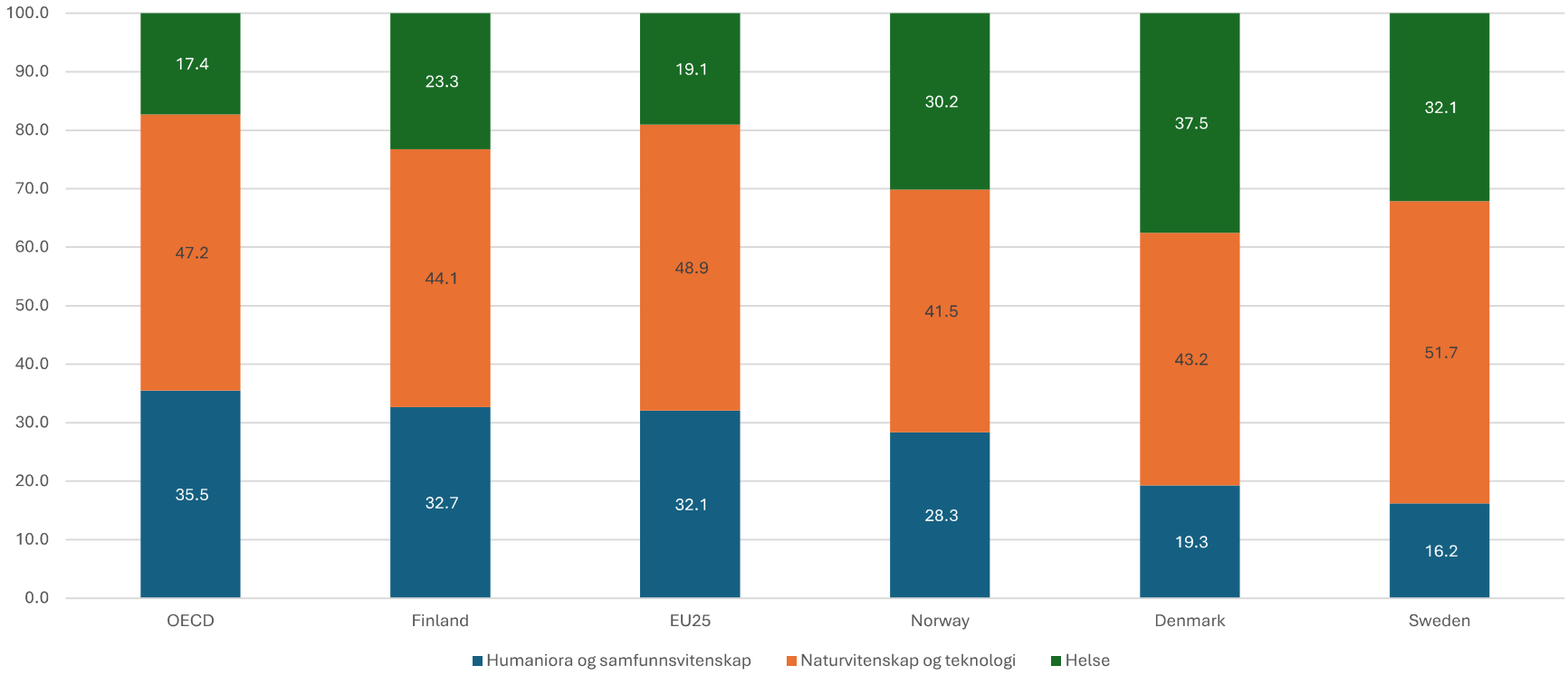
Kilde: SSB og DBH

Utvikling i avlagte doktorgrader etter fagområde. Andel. 1990-2024.

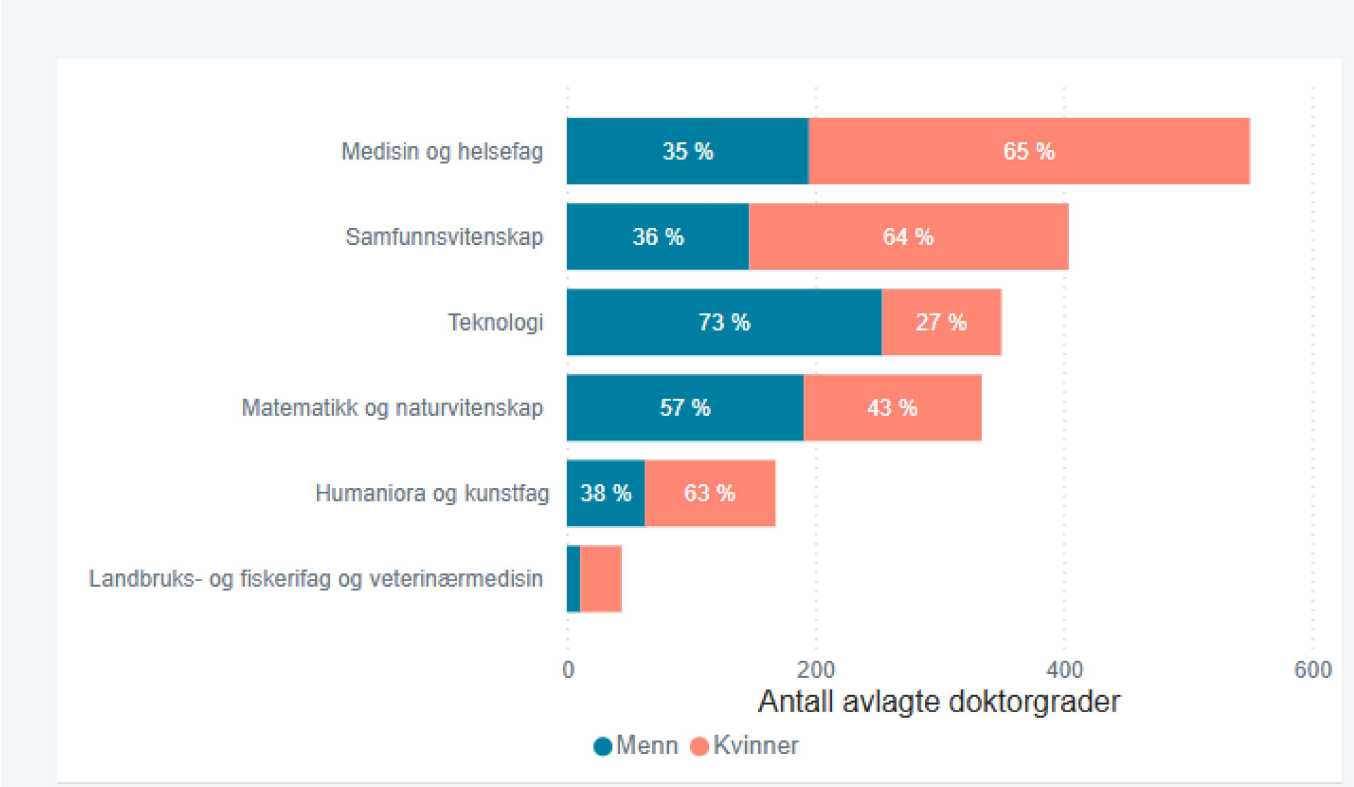
Kilde: SSB, tabell 13522.

Doktorgradskandidater etter fagområde i utvalgte land. Andel. 2023.

Kilde: OECD, EAG.

Avlagte doktorgrader etter fagområde og kjønn. 2024.

Kilde: SSB.

Rammer for doktorgradsutdanningen

Rammer

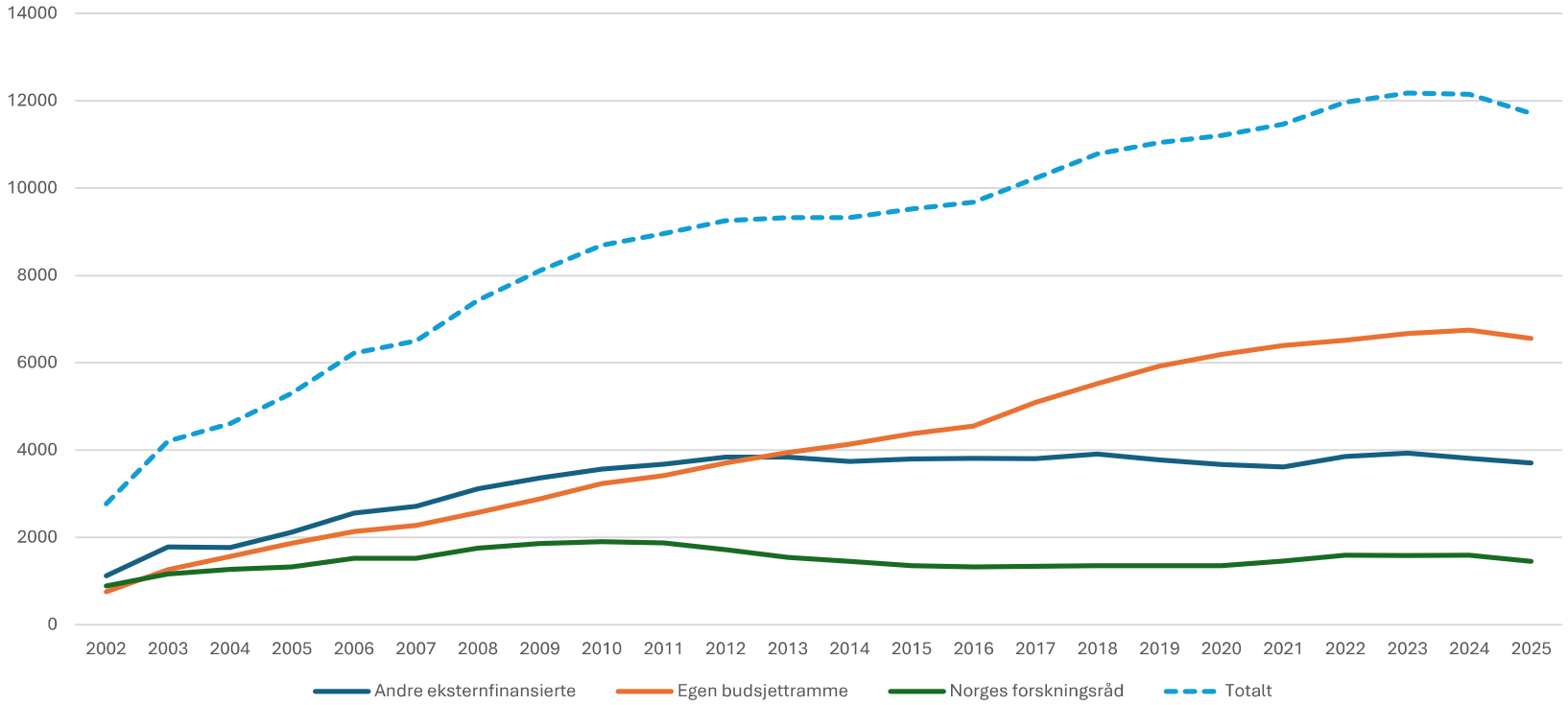
- Nasjonalt lovverk
- Institusjonsvise regelverk
- Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk
- Finansieringsordninger

Nasjonalt regelverk

- Om lag 60 pst av doktorgradskandidatene er ansatt som stipendiat, mens resten er ansatt i andre stillinger.
  - Ulik regulering – ulike rammevilkår innenfor ulike fagområder
- Utfordringer knyttet til åremålets lengde

Ulike finansieringskilder

Utvikling i antall doktorgradsavtaler etter finansieringskilde. 2002-2025

Kilde: DBH

Basisbevilgningen

Finansierer flertallet av doktorgradene

Bortfall av øremerking i 2023

Funn fra NIFU-rapport:

- Stor variasjon I fordelingsmodeller
- Kvalitet blir viktigere
- Manglende øremerking gir risiko for nedprioritering
- Ekstern finansiering gir bade muligheter og utfordringer
- Faglige og institusjonelle forskjeller betyr mye
- Samarbeid med næringslivet gir flere eksternfinansierte stipendiater og potensielt høyere frafall

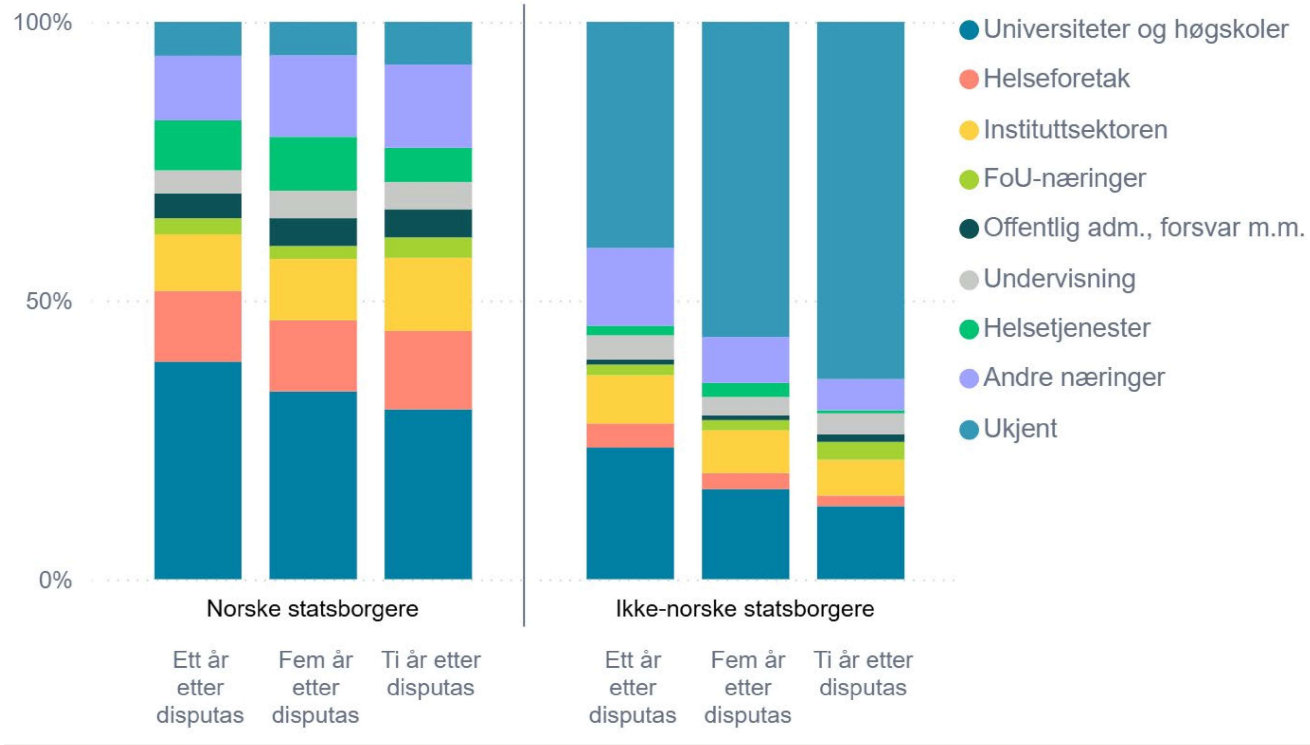
Ulike finansieringsordninger gjennom NFR

- SFI og FME
- Offentlig sektor ph.d.
- Nærings-ph.d.
- Institutt-ph.d.
- Forskerlinjer

Behov for forskerkompetanse i bredden av arbeidslivet

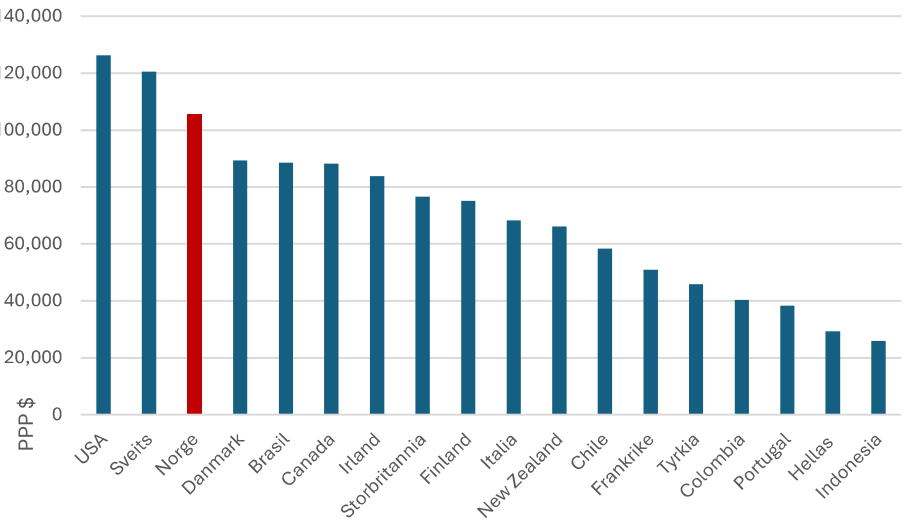
Hvor arbeider forskerne?

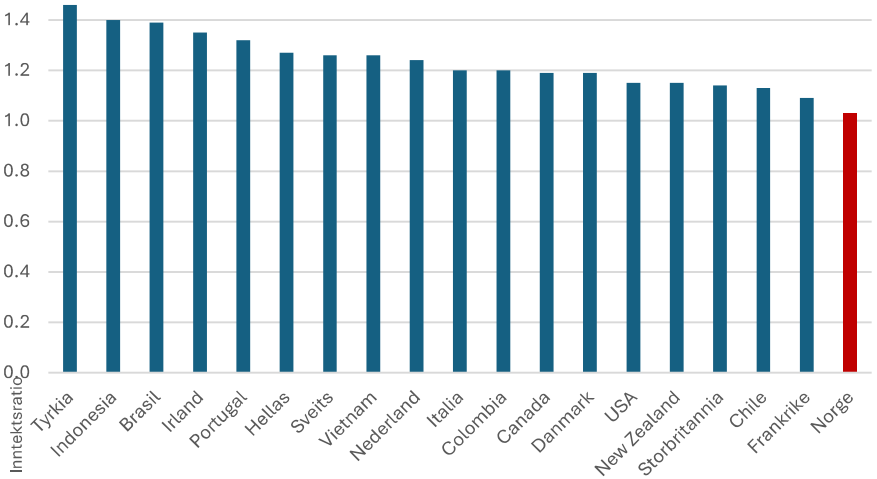
Arbeidssted pr. 2023 for hhv. norske og ikke-norske doktorgradsutdannede etter ett, fem og ti år etter disputas

Årsinntekt for ansatte med doktorgrad

Gjennomsnittlig brutto årsinntekt for ansatte med doktorgrad (venstre), og sammenlignet med mastergradsinnehavere (høyre) i utvalgte land. 2023.

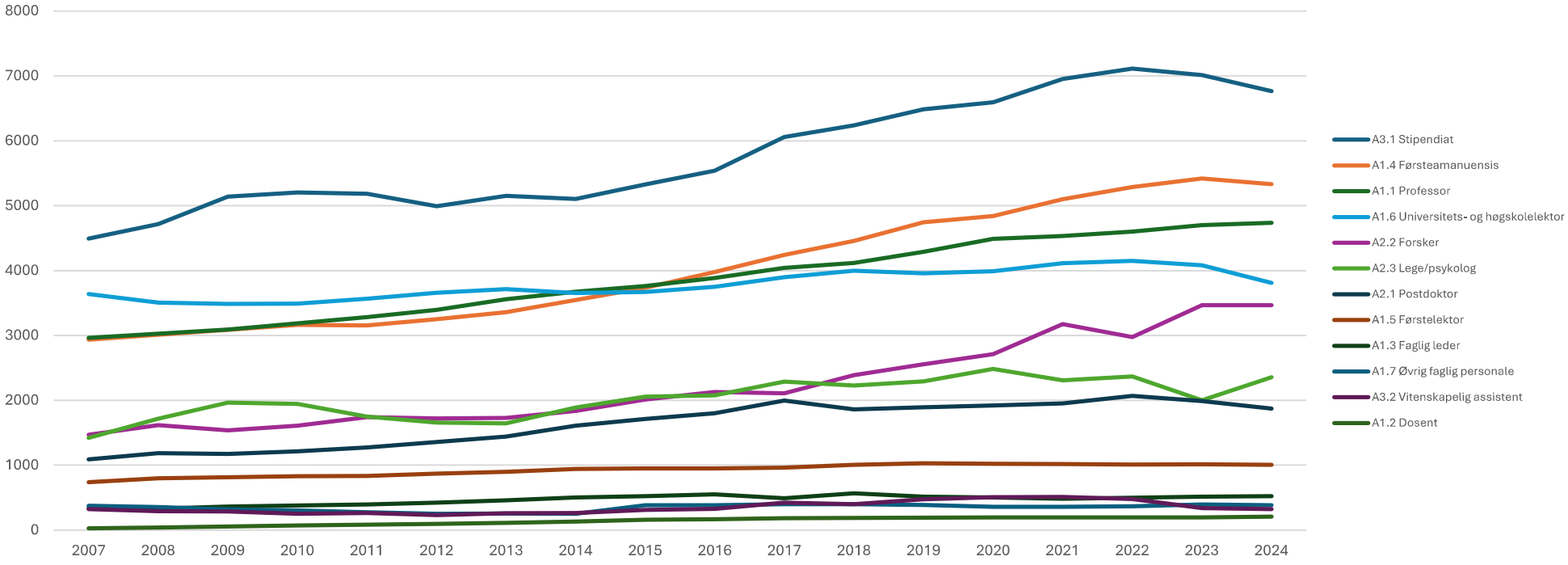

Kilde: Reico 2025 / Indikatorrapporten figur 2.3d og 2.3e.

Balanse mellom vitenskapelige stillinger i akademia

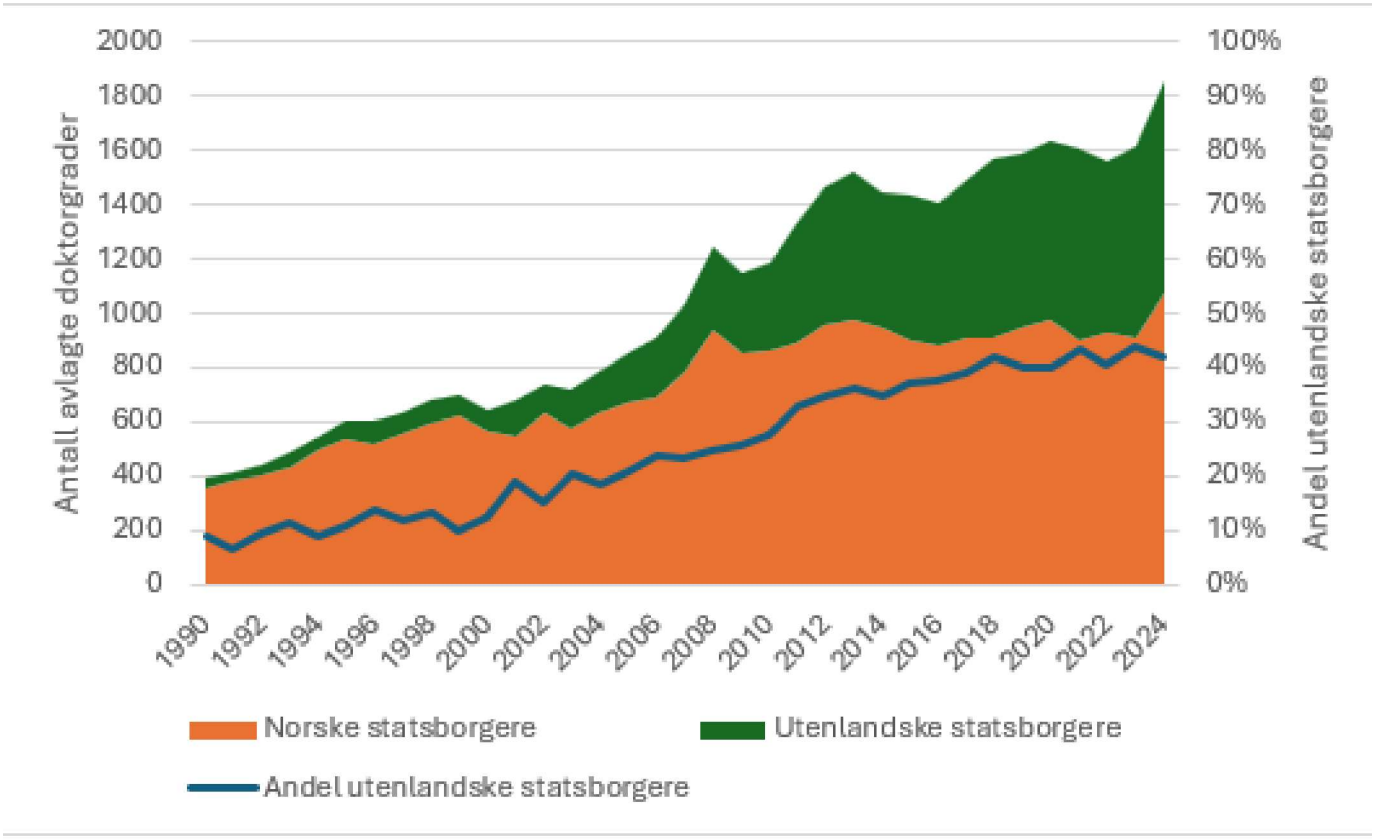
FoU-personale i UH-sektoren. 2007-2024.

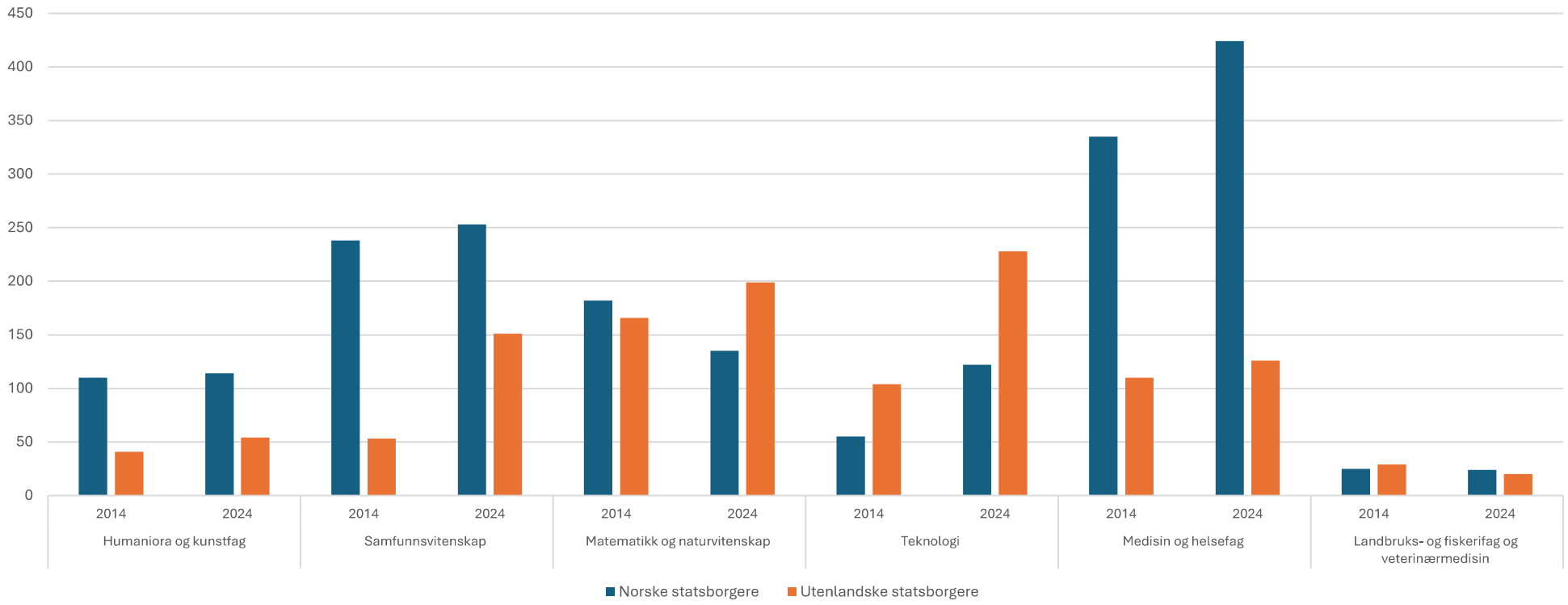
Kilde: SSB-tabell 13515.

Nasjonal og internasjonal rekruttering

Avlagte doktorgrader etter statsborgerskap på disputastidspunktet. 1990–2024.

Avlagte doktorgader etter fagområde og statsborgerskap. 2014 og 2024.

Barrierer for internasjonale forskere

Menon Economics | Future Place Leadership™ | lund § co

RAPPORT

Utenlandsk forskerkompetanse i Norge

Utredning om muligheter og barrierer for å tiltrekke og beholde høyt kvalifiserte utenlandske forskere i Norge

Foto: iStock

Av Erik W. Jakobsen, Inger N. Hole, Liva M. Holmdal, Omar Elfareh, Glenn Widenhofer, Leo A. Grünfeld, Marcus Andersson, Camilla Westman, Christian Madjar, Hilde K. Ellingsen, Hanna H. Aasen og Fiona M. Skansen

Menon-publikasjon Nr. 181

2025

Siste moment - KI

- Ligger ikke direkte inne i mandatet, men må adresseres

Artificial Intelligence

Saturday 17 October 2026

Mathematicians in mourning as AI cracks their lives' work

Left reeling and in tears, after OpenAI solved hundreds of seemingly intractable problems in hours, number-crunchers are calculating the cost of the surging technology

ground mathematical theories in a foundational set of axioms